

QO'CHQOR NORQOBIL ASARLARIDA XALQNING TARIXIY KECHMISHI

Ziyaudanova Gulnoza Iqboljon qizi
ADPI asisstant o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek yozuvchisi Qo'chqor Norqobil ijodida xalqning tarixiy kechmishi qanday aks etgani, uning asarlarida tarixiy voqealar va milliy qadriyatlarning o'rni, shuningdek, yozuvchining bu mavzuga bo'lgan yondashuvi tahlil qilinadi. Norqobilning ijodi o'zbek xalqining og'ir sinovlar, urushlar, mustamlaka davri va mustaqillik sari yo'lini qamrab olgan. Tadqiqotda uning asarlari orqali milliy ongni shakllantirish va tarixiy xotirani saqlash ahamiyati ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: Qo'chqor Norqobil, tarixiy kechmish, o'zbek adabiyoti, milliy qadriyatlar, tarixiy motivlar.

KIRISH

Adabiyot insoniyatning tarixiy xotirasini saqlash, madaniy qadriyatlarni avlodlarga yetkazish, shuningdek, milliy ongni shakllantirishda muhim vositadir. Har bir xalqning o'ziga xos tarixiy kechmishi, urf-odatlar va madaniyati bor, va bular badiiy adabiyot orqali o'zining jonli ifodasini topadi. Ayniqsa, o'zbek adabiyoti tarixiy mavzularni yoritishda o'ziga xos an'anaga ega bo'lib, o'tgan asrlar davomida milliy tarix va xalq hayotining turli jihatlari ko'plab adiblar tomonidan o'rganilib, badiiy til orqali avlodlarga yetkazilib kelinmoqda. Zamonaviy o'zbek adabiyotining yorqin namoyandalaridan biri sifatida Qo'chqor Norqobil ijodi xalq tarixining turli davrlarini, xalqimiz boshidan kechirgan qiyinchiliklar, sinovlar va qahramonliklarni o'ziga xos badiiy uslubda aks ettiradi. Norqobilning asarlari nafaqat tarixiy voqealarni bayon qilish bilan cheklanmay, balki milliy ma'naviyat, insoniy qadriyatlar va milliy ruhni tarbiyalashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Uning ijodida xalqning uzoq tarixiy yo'li, urushlar va ozodlik kurashlari, mustamlaka davri va mustaqillikka intilish kabi mavzular markaziy o'rin tutadi. Norqobilning badiiy dunyosi orqali o'quvchi xalq tarixining murakkab voqealari bilan birga, inson ruhining kuchi, iroda va sabr-toqatini ham his qiladi. Bu esa uning asarlarini nafaqat tarixiy hujjat, balki insoniy kechinmalar, milliy qadriyatlar va zamonaviy ongni shakllantiruvchi kuchli badiiy manba sifatida ko'rsatadi. Shu bois, Qo'chqor Norqobilning asarlarida xalqning tarixiy kechmishi mavzusini chuqur o'rganish, uning badiiy obrazlarini va yozuvchining tarixiy tafakkurini tahlil qilish o'zbek adabiyoti va madaniyati uchun muhimdir. Mazkur maqolada Qo'chqor Norqobilning asarlarida xalqning tarixiy kechmishi qanday aks etgani, uning asarlaridagi tarixiy va madaniy motivlarning o'ziga xosligi, shuningdek, milliy ongni shakllantirishdagi roli

tahlil qilinadi. Maqola uchun zamonaviy manbalar va yozuvchining o'z asarlari asos qilib olingan, bu esa tadqiqotning ilmiy asoslanganligini ta'minlaydi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Qo'chqor Norqobil ijodi o'zbek adabiyotining zamonaviy bosqichida milliy tarix va xalqning kechmishi masalalariga katta e'tibor qaratadi. Uning turli asarlarida, xususan, «Daryo ostidagi yi'gi» (2021), «Urush tugasa ayting, qaytib kelaman» (2021) hamda «Quyoshni kim uyg'otadi?» (2007) kabi asarlarida xalqning og'ir sinovlari, urush va tinchlik davridagi hayoti yorqin tasvirlangan [1][3][5]. «Daryo ostidagi yi'gi» asarida Norqobil tarixiy voqealarni shaxsiy kechinmalar va qahramonlarning ruhiy holatlari orqali ko'rsatishga harakat qiladi. Asarda tarixiy burilishlar fonida xalqning azaliy orzu-umidlari, umidsizlik va umid, og'ir mehnat va qalbdagi ishonch tasvirlanadi. Bu asar xalq tarixini nafaqat yirik voqealar, balki oddiy insonlarning ko'z o'ngidan ko'rsatishiga xizmat qiladi [1]. «Urush tugasa ayting, qaytib kelaman» romanida esa urushning odamlar hayotiga ta'siri, ayniqsa, urushdan qaytganlarning qayta hayotga moslashish jarayoni tasvirlangan. Norqobil bu asarida xalq tarixidagi eng og'ir sinovlardan biri — urushni, uning insoniyat hayotidagi fojiali oqibatlarini, o'tmish bilan kelajak o'rtasidagi murakkab bog'liqlikni jonli ifoda etadi. Ushbu asar orqali yozuvchi tarixiy jarayonlarning shaxsiy va ijtimoiy tomonlarini o'quvchiga chuqur anglatishga intiladi [3]. Norqobilning «Quyoshni kim uyg'otadi?» she'riy to'plamida ham xalqning tarixiy va ma'naviy kechmishi ko'p qatlamli ramziy obrazlar orqali bayon qilinadi. Bu asarda yozuvchi milliy qadriyatlar, xalqning dardlari va orzulari, tarixiy sinovlardan so'ng kelayotgan umid va yangilanish mavzularini o'zining o'ziga xos uslubida ifoda etadi [5].

TAHLIL VA NATIJALAR

Qo'chqor Norqobil ijodi o'zbek adabiyotining ajralmas qismi bo'lib, u o'z asarlarida xalqning tarixiy kechmishiga chuqur va har tomonlama yondashadi. Uning ijodi milliy tarix, insoniy qadriyatlar, urush va tinchlik, mustaqillik uchun kurash kabi mavzular atrofida shakllangan bo'lib, bu jihatlar o'zbek xalqining umumiy tarixiy tajribasini yoritishda muhim ahamiyat kasb etadi. Norqobilning «Daryo ostidagi yig'i» qissasi orqali afg'on urushining inson ruhiyatiga ta'siri va uning oilalarga, jamiyatga olib kelgan og'ir oqibatlari ochib beriladi. Ushbu asar shaxsiy va tarixiy voqealarni uyg'unlashtirib, urushning nafaqat jang maydonidagi, balki inson qalbidagi ham qoldirgan izlarini chuqur tasvirlaydi. Asardagi qahramonlarning ichki kechinmalari va jamiyatdagi o'zgarishlarga munosabati xalqning umumiy tarixiy kechmishini aks ettiradi. Bu qissa orqali yozuvchi urushning dahshatlari, insonlarning sabr-toqati va bardosh berish kuchi haqida fikrlar bildiradi, shuningdek, urushdan

so'nggi tiklanish va yangi hayot qurish ehtiyoji haqida o'quvchiga chuqur taassurot qoldiradi. Norqobilning «Kulib tur, azizim» romani urushdan qaytgan insonlarning psixologik va ijtimoiy holatini yoritib beradi. Bu asarda urushdan keyingi davr, ya'ni qayta tiklanish va o'tmishni unutishga intilish jarayoni tafsilotlari bilan tasvirlangan. Roman qahramonlari o'zlari ko'rgan fojialar va sinovlarni yodga olib, hayotning yangi sahifasini ochishga harakat qiladi. Norqobil bu asarda tarixiy voqealarni shaxsiy taqdir bilan uyg'unlashtirib, xalqning tarixiy tajribasini yanada yaqqolroq ko'rsatadi. Shuningdek, yozuvchi urushdan keyingi davrda ijtimoiy adolat, insoniylik va mehr-muhabbatning ahamiyatini ta'kidlaydi, bu esa o'quvchida tarixiy haqiqatlar bilan birga milliy ruhni uyg'otadi. Norqobilning she'riyati ham xalqning tarixiy kechmishiga bag'ishlangan. «Quyoshni kim uyg'otadi?» to'plamidagi she'rlarida u milliy qadriyatlar, xalqning azaliy orzu-umidlari, og'riq va umidlarini ramziy va badiiy ifoda etadi. Bu asarlar xalqning tarixiy kechmishidan kelib chiqadigan ma'naviy kuch va yangilanishni, umid va yorug'lik sari intilishni targ'ib qiladi. Norqobil she'riyatida milliy o'zlik, tarixiy xotira va insoniylik masalalari ustuvor mavzular bo'lib, ular xalqning ruhiy barqarorligini ta'minlashda katta rol o'ynaydi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, Qo'chqor Norqobil ijodining asosiy xususiyati — tarixiy voqealarni individual insonlarning shaxsiy kechinmalari orqali ifodalashdir. Bu yondashuv asarlarga chuqurlik va jonlilik bag'ishlaydi, shuningdek, tarixiy haqiqatni o'quvchiga yanada ta'sirchan yetkazadi. Norqobil tarixiy kechmishni faqat tashqi voqealar sifatida emas, balki milliy ong va ma'naviyatning muhim qismi sifatida ko'radi. Uning asarlarida urush, siyosiy o'zgarishlar, milliy ozodlik kurashi kabi mavzular o'zbek xalqining umumiy tajribasi va orzu-umidlari bilan uyg'unlashgan. Shuningdek, Norqobilning asarlari milliy tarixni nafaqat o'tmish hodisasi sifatida emas, balki hozirgi zamon bilan uzviy bog'liq voqea sifatida talqin etadi. Bu esa o'quvchini tarixiy voqealar va zamonaviy hayot o'rtasida bog'lanish hosil qilishga, milliy merosni anglashga undaydi. Norqobil yozuvchisi sifatida milliy qadriyatlar va tarixiy xotirani saqlash va avlodlarga yetkazishda muhim missiya bajaradi. Adabiyotshunoslar fikricha, Norqobilning badiiy uslubi uning asarlarini o'zbek adabiyotida ajralmas qismga aylantirgan. Uning voqealarni tasvirlashdagi realizm va inson ruhiyatini chuqur tahlil qilishi, tarixiy jarayonlarni shaxsiy hikoyalar orqali yoritishi adabiyotshunoslikda yuqori baholangan. Bu esa uning asarlarini nafaqat o'quvchilar, balki tadqiqotchilar uchun ham qimmatli manba qiladi.

XULOSA

Qo'chqor Norqobil ijodi o'zbek adabiyotida xalqning tarixiy kechmishini chuqur va mazmunli tarzda yoritgan muhim adabiy meros hisoblanadi. Uning

asarlari tarixiy voqealar shaxsiy taqdir va milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashib, xalqning og'ir sinovlari, urushning fojialari, tinchlikka intilishlari va mustaqillikka bo'lgan intilishi jonli va samimiy ifoda topadi. Norqobilning badiiy uslubi, realizmga asoslangan tasviriylik va inson ruhiyatini chuqur anglash uni o'z davrining ijtimoiy-siyosiy voqealarini yoritishda noyob yozuvchi sifatida ajratib turadi. Yozuvchining asarlari nafaqat o'tgan tarixni yodga soladi, balki zamonaviy o'quvchida milliy ong va tarixiy xotirani mustahkamlashga xizmat qiladi. Norqobilning ijodi orqali o'zbek xalqi o'zining tarixiy yo'lini, qadriyatlarini va kelajakka bo'lgan umidlarini yanada teran anglab yetadi. Shu boisdan, Qo'chqor Norqobil asarlari o'zbek adabiyotining tarixiy va ma'naviy merosi sifatida muhim o'rin egallaydi va kelajak avlodlar uchun katta ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Norqobil Q, "Daryo ostidagi yi'gi", T.: G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2021.
2. Ulug'ov Abdulla, "Adabiyotshunoslik nazariyasi", T.: G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2018.
3. Norqobil Q, "Urush tugasa ayting, qaytib kelaman", T.: Yangi asr avlodi, 2021.
4. Quranov D., Mamajonov Z., Sheraliyeva M., Adabiyotshunoslik lug'ati. - T.: "Akademnashr", 2013.
5. Norqobil Q, "Quyoshni kim uyg'otadi?", T.: "Sharq" nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosh tahririyoti, 2007.